

ARNICA MONTANA L.

door Ch.H. Andreas (Groningen)

(ontv. 16 juli 1958)

Een eventuele veelvormigheid van de wolverlei, *Arnica montana* L., heeft in ons land, voor zover mij bekend, geen aanleiding gegeven tot een onderverdeling dezer soort. In Portugal is dat wel het geval; A. de Bolos beschreef in 1948 in het tijdschrift *Agronomia Lusitanica* 2 ondersoorten voor het Iberische schiereiland, resp. subsp. *montana* en subsp. *atlantica*. (Op nomenklatuurkwesties gaan

wij hier niet verder in). De eerstgenoemde ondersoort zou tussen 1000 en 2800 m voorkomen in het Middeneuropese bergland, de Alpen en de Pyreneeën en alleen in het uiterste N. van haar areaal bij uitzondering afdalen tot 400 à 500 m. De subsp. atlantica is in haar voorkomen op het Iberische schiereiland en in Z.-Frankrijk zuiver atlantisch; voorkomend tussen 60 en 1000 m, vindt men haar meestal op een hoogte beneden 400 m. Het verschil tussen beide ondersoorten, hier in tabelvorm weergegeven, berust op de volgende eigenschappen:

	<u>subsp. montana</u>	<u>subsp. atlantica</u>
diam. bloemhoofdjes	tot 5-8 cm	tot 4-5 cm
aantal bracteeën v.h. omwindsel	18-24	11-13
basale bladen	zittend of bijna zittend	gesteeld
vorm der basale bladen	ovaal	langw.-lancetvormig
breedte der basale bladen meest	4-5 cm	1.7-2.2 cm
nervatuur	5-7 parallele nerven	schijnbaar veer- nervig
dikte van de hoofdjessteel	3-5 mm	1-3 mm (ruw)
aantal stengelbladen	2-4	3-8
aard der stengelbladen	onderste bladachtig, overige bractee-achtig	alle bractee-ach- tig, 2 mm breed

Lawalrée, die de soort vooral in België onderzocht, merkt op, dat het verschil tussen de twee ondersoorten niet altijd duidelijk is; er worden tussenvormen gevonden en er zou misschien reden zijn de beschrijvingen te herzien. Toch meent hij dat de meeste Belgische planten en het enige Nederlandse exemplaar dat hij gezien heeft en dat uit de omgeving van Harderwijk afkomstig was, tot de subsp. atlantica behoren.

Naar aanleiding van Lawalrée's artikel heb ik in hortus "De Wolf" een eerste onderzoek verricht aan 40 exemplaren van *Arnica montana* (4 groepen van 10, van 4 enigszins verschillende groeiplaatsen), die op de boven beschreven kenmerken werden getoetst. Aangezien alle exemplaren in de tuin nakomelingen zullen zijn van enige vroeger uit de nabij Haren gelegen Appèlbergen ingevoerde planten, mochten wij een zekere eenvormigheid verwachten, mogelijk wijzend in de richting van subsp. atlantica. Het resultaat bij onderzoek van de 40 planten was echter:

	montana	atlantica	intermediair
diam. bloemhoofdjes	32	8	-
aantal bracteeën	33	-	7
basale bladen zittend of gesteeld	39 (+1?)	1?	-
vorm basale bladen	21	19	-

	montana	atlantica	intermediair
breedte basale bladen	overlappend; geen bepaald type.		
nervatuur	38 (+2?)	2?	-
dikte hoofdjessteel	1	39	-
aantal stengelbladen	1	16	23
aard onderste stengelbladen	26	1	13

In dit materiaal zijn dus kenmerken van beide ondersoorten aanwezig en op verschillende wijze over de individuen verdeeld; ook intermediaire waarden komen voor. Vele der onderzochte exemplaren bezitten enige eigenschappen die aan subsp. *montana* worden toegeschreven. Uiteraard is het aantal gebezigde planten te gering om systematische conclusies te rechtvaardigen. Wij kunnen voorlopig slechts zeggen dat althans dit materiaal niet duidelijk tot een der beide in Z.-Europa te onderscheiden ondersoorten behoort. Dit kan o.a. betekenen dat het onderscheid op andere dan de gebruikte kenmerken gebaseerd moet worden; het kan ook betekenen dat ons land een min of meer homogene populatie van tussenvormen herbergt, waarin de ondersoorten niet (meer) te herkennen zijn. Het leek mij de moeite waard dit vraagstuk onder de aandacht te brengen van floristen in gebieden waar *Arnica montana* nog voorkomt.